

שיעור הרב צבי-יודה לתשעה באב

מה יש לדבר היום? מי אינו יודע מה עניין היום הזה?

1. האבן הזאת

יש מצוות מיוחדת לדאות את האבן הזאת חרוטה בידיהם הקדושות של אחינו, שהשאינו לנו בכוחו. יש לדאות עכשו: "וראים וSSH לבכם ועצמותיכם כDSA פרחנה", לפרות והארון. האבן הזאת, הלא מארה לנו ומעידה לנו את מציאוננו, המשך שלשלת וקשר קורותינו. וודח החינניות של אבני קודש אלה, של מרים מגב קדשו, המשיכות ומאריות אותנו עכשו, ומכאן, "כימי השמים על הארץ".

2. שנת חינן

או! "זכר ד' מה היה לנו"? מה איתנו עכשו? מתאמצים בתהנונים, לבכות ולהתפיס, להתאזר, להיתר ולטבול. אבל אנחנו לא טובלים, כי שרד בידנו. ברוך השם, זכינו ל"זורקה" עליכם מים טהורם", אבל כל הטומאה של שנת חינן מלאה אותנו. מתי כבר נחזר בתשובה, ריבונו של עולם? מתי כבר ניתהר? מתי כבר נודך מואתת טומאה של שנת חינן שمستתרת בצדקות וביראת שמיים? הם קוראים לנו שם שמיים. חילול השם קוראים לנו! או! ריבונו של עולם!

3. תורה שבعل-פה

המדרשה פותח בדברי רבנן, וגם הפסיקת השנויות הדיא בשםו: "מי האיש החכם יבין את זאת ואשר דבר פי ד' אליו ויגדר, על מה אבדה הארץ". וזאת שאלה שמופיעה בגדרא נדרים⁹ ובבא מציעא¹⁰: "על מה אבדה הארץ?". ומה מלמדנו רבנן – המשך של אשר קדשו בקדשו של אהרן וציוו לברך את עמו ישראל באברה": "תני רבנן שמעון בר יוחאי" – תלמידו של רב עקיבא, נושא כלוי של בר כוכבא – "אם ראת עירות נתלוות מקומן בארץ ישראל דע שלא החזיקו בשכו ספרים ובשכר משלים, שנאמרי: 'על מה אבדה הארץ?' ואמר ד': על עזם את תורה"¹¹. ספרים ומשלים הן שתי מדרגות של תורה שבעל-פה¹². "וחמי עולם נתע בתוכנו – זו תורה שבעל פה"¹³.

4. נטורי קرتא

משמעות המדרש: "רבי הוה משלה לרבי אסי ולרבנן קרייתא דארעא ישראל"¹⁴. רבי, חותם המשנה, רבנו הקדוש, נשיא ישראל, היה שולח את רב אמי ורב אסי, תלמידי רבי יוחנן, בעל התלמוד הירושלמי, תלמוד ארץישראל, כדי שיחזקו את התורה שבעל-פה בארץישראל. תלמידי רבי ורבי יוחנן הם בודדים ואדיום לך להיות מחייבים. "זהוulin לקרייתה ואמרין להוון: איןתוין לנטרוי קרתא. והו מויית להוון יש מטרתא סנטרא, והוון אמרין להוון: אלין נטרוי קרתא! אלין חורי קרתא! אמרו להוון: ומאן איינו נטורי קרתא? אמרו להוון: אלו ספרים ומשלים שם הוגים ומשנין ומשמרי את התורה ביום ובכילה על שם שנאמנו: 'הגהית בו יומם ולילה,' וכן הוא אומר"¹⁵: אם ד' לא יבנה בית, שוא עמלו בוני בו, אם ד' לא ישרם עיר שוא שקד שומר"¹⁶.

אם ראת עירות נתלוות מקומן בארץ ישראל, דעת שלא החזיקו בשכו ספרים ובשכר נפשם על הקדש, קודש הקדושים של חי עולם נתע בתוכנו, הספרים והמשנים, ממשיכי שלשת תורה שבעל-פה, המגלים תורה שבעל-פה בכל מדרגותיה. "שם הוגם", הוגי קודש, "ומשנין", ממשיכי המשנה, "ומשמרי", עושים משמרת לתורה.

5. ביום ובלילה

בסדר גאות ישראל, הם עושים את משמרת התורה ביום ובלילה, במצבי ים ובמצבי לילה. העוסק בתורה בלילה, הקדוש ברוך הוא מושך עלי חות של חסד ביום¹⁷. מתחם המשכנים, מתחם הלילה, זוכים לאור אמרתה של תורה וקדושתה, באוירא ארץישראל, זוכים לתורת חסד ביום ולتورת אמרת בלילה. "הוגים ומשנים ומשמרי את התורה", ביום ובלילה, בגלי ובستر, בסיבוכים ובמחסכים. "הגהית בו" – בכל המצבים.

6. מסכת של תורה

"רב הונא ורבי ירמיה בשם רבינו שמואל ברבי יצחק אמר: מצינו שיתור הקדוש ברוך הוא על עבדות כוכבים ועל גiley עיריות ועל שפיכות דמים ולא מעשה של תורה, שנאמר: 'על מה אבדה הארץ?' על עבדות כוכבים ועל גiley עיריות ועל שפיכות דמים אין כתיב כאן, אלא על עזם את תורה"²⁰.

בדברי הקדוש של הרמב"ם, באגרותיו, יש דברים מוזעגים. רבנו הקדוש הרמב"ם כותב: התרשלות בתופסת דרגה של תורה, כל אחד לפניו, לפניו ערכו, לפיו כוחותיו ולפי שילוחתו בכל ישראל – התרשלות זו יש בה חטא של ביטול תורה²¹. ביטול תורה, רחמנא לילן! ד' ישמרנו!

7. אהבת כל ישראל

ביטול תורה הגדול הוא כשניגשים אל התורה בגיןה לא נוכנה, כאשר ניגשים אליה מותן טהרה, מותן הטהרה של השלחנות האלוהית של ה'ח'ז' חיים²², לטהרת האדם המדבר²³. יש סוג אנשים, שכשיגיע עוד מעט יומת היכיפורים, הוא לא יכפר להם. "ויתר הקב"ה על עבדות כוכבים על גiley עיריות ועל שפיכות דמים ולא יותר על מעשה של תורה". יש דבריו חז"ל נוראים על הפסוק "כל משנאינו אהבו מות"²⁴. "כל תלמיד חכם שנמצא רכב על גביו חיב מיתה... אל תקרי מישנא אי לא משנא אי"²⁵, הגורמים להשαιיא את התורה. זה אמר כאשר נמצאizia כתם חיזוני, ומה נאמר ומה נדבר במצבים של רבב מוסרי של חילול השם, של טומאת המידות! אם איתנו מודרים להינוקות מזוהה, כמה משנאים!²⁶ "ואהבת את ד' אלהיך" – שהיה שם שמים מותאב על ירכך²⁷. יש להיות מהאהבת את שם שמים על הבריות, ויש להבות התהבות בכל ישראל, שהנו המשך דורותינו לפני אלי שנים. כמה פעמים חזרתי על דברי הקדוש של הגאון: "את עשו נשאתי" – דהש תברך שונא מקטרגים על בניו, אף הקדושים²⁸. כשהקדושים... ובכל זאת הוא אמר שהקדוש ברוך הוא שונא את המקטרגים על בניו, אף קדושים. מבין זאת, ובכל זאת הוא מושך את הקדושים, ובכל זאת, אין להם תיווץ, בין שמקטרגים בשקי, בין שמקטרגים באמות²⁹.

עקירת התורה, גרים ממאיתות התורה – זה גורע מכל.

8. לשם ולא לשם

"רב הונא ורבי ירמיה בשם רבינו חייא ברABA אמר: 'אתוי עזבו ואת תורה לא שמר'. הלאו אוית עזבו ותורת שמרו, מותן שהז מותעסן בה, המאור שבה היה מוחזין לוטוב. רב הונא אמר: למד תורה, אף על פי שלא לשמה, שמותך שלא לשמה, בא לשמה"³⁰. אמן רודע מאמר חז"ל המפורסם: "כל העולה שלא לשמה נוח לו שלא ברא"³¹, רחמנא ליצלן, ועל זה בא חילוק יסודי של התוספות, באיזה מין "שללא לשמה" מדובר. יש מני "שללא לשמה" שהוא הפך התורה! "יתכן אדם בעל שרונות, לדוד, אך כונתו היה לקטנרט". הוא בעל כישרו, ויחד עם זה הוא מושחת, בעל תאווה לקטנרט, – שדים מיזח, רחמנא ליצלן. מותן הפך של תורה, אין מגייעים לתורה. ככלomedים תורה ומשניאים אותה – מזוה לא מגייעים לתורה, מזוה לא יוציא קידוש שם שמיים.

9. עלבונה של תורה

"אמר רב כיושע בן לוי: בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת: אוילם לבריות מעלבונה של תורה".

אי להם לרבריות שגורמות לעלבונה של תורה וועלבונם של אשי תורה. התורה נעלבת! ישנה גمرا מפורסמת על תלמידי היכמים המרבים קידוש השם, מה הבריות אמרות עליהם³². וזה מנדד לפיה הבריות, לפי המרחב החברתי שמסביב לנו. "בריות" הן גם אלו שרחוקות מן התורה וצריך לקרבן³³. "מה הבריות אמרות?" וכי מה אכפת לנו מה אמורות הבריות הרחוקות מטוריה? רואים מוח"ל שכן אכפת לנו אם הבריות מתקבלות מותלים ייחודיים רושם של חיים, של נועימות, של נחת רוח, או שם גורמים חס ושלום עלבונה של תורה, שהוא עלבונו של ריבונישל-עולם. חילול השם הוא העווון הייתנו גדול. "אם יכפר העווון להם לכם"³⁴. אנו מתקרבים אל הימים הקדושים, ובשם הבעל-שם-טיבוב אומרים, שצורך לפתח את האותניים, ונזכה גם היום לעלבונה של תורה". בשם הבעל-שם-טיבוב ואומרת: אוילם לבריות לשמעע את בת הקול הוז³⁵.

10. לפקוח עניינים

"שמעאל תנוי לה בשם רבינו שמואל בר אמי: אימתי המלכות גוזרת גזירה וגזרתה מצלחת?
שעה שישראל משליכים דברי תורה לארכץ"³⁶.
כשוזכרים מה זה ישראל, מה זה כבודם של ישראל, או מצלחים. ואם חס וחלילה הוא
להיפך מזה, משליכים דברי תורה לארכץ, אין מסירות-נפש ל תורה ואין רבים פעלים ל תורה
– אז המלכות גוזרת ומצלחת.

"זונדקשתי בם לעיני גוים ורבים"³⁷. את קיבוץ הגלויות והגדול שלנו, ד' "זידיל תורה
ויאידיר"³⁸ זהה, השכלול הזה, – יש לראות בעינים פקוות. יש ליאוות במה אנו זוכים. כשהלא
מתבוננים, גורמים להשליך דברי תורה לארכץ, וזה המלכות גוזרת ומצלחת.

11. אין טוב אלא תורה

"אמר רבי יהודה בן פזי: זונהישראל טוב... ואין טוב אלא תורה, שנאמר³⁹: כי לך טוב נתתי
לכם". "אין טוב אלא תורה", זו תורה ארץ-ישראל, תורה המתגלה במצוותנו,
"חינו ואורך ימינו". אנו במצב שהוגאים כולם סבבונו⁴⁰ אפפונו⁴¹, ואנו יודעים ש"יושב בשמיים
ישחק, ד' ילעג לנו"⁴².

מתוך הטוב של תורה, מתוך העניות של תלמיד-חכמים שבארץ-ישראל, מתוך יראת ד'
מתוך אותה גבורת הקודש של מסירות-נפש שלנו באמת, בתורת אמת של ישראל ואורייתא
וקודש-אריך-הוא, מתוך הדבקות האלוהית שלנו, – يتגללה קידוש השם, על מעשינו ועלינו,
כלי פנים וכלי חוץ, גם לקרים וגם לרוחקים. "יום ליום יביע אמר ולילה ללילה יחווה
דעת"⁴³. באotta מידה שאנו מנעים וזה ב תורה, يتגללה נועם ד' עליינו.

12. שלטונות על ישראל

זכינו עכשו, ברוך השם, לשלטונות של ישראל בארץנו. לגבי חיוב הקרייה, מזchor בפוסקים
שהורבן הוא דוקא כאשר הישמעאלים שליטים עליינו⁴⁴, ועכשו על רובה דרובה של ארצנו
הקדושה אנחנו שליטים, גם בכוטל ובהרבה. העיכוב שלנו בכניסה להריהבית, אנו מתוך
חולשה שלנו אלא מתוך היוננו חרדים להריהבית, והריהבית בשלטונו⁴⁵! יותר ויותר יתבראו
הדברים האלה של סדר שלטונו בארץנו, גם בחוץ וגם בפנים.

13. מטבח היישיבה

התיקון העיקרי הייסודי של הדור, צריך לבוא מתוך היישיבה, מתוך אהבתה הגדולה המקיפה
את הכל, מתוך פתיחת רבינו אבא בר כהנא, ובהמשך כאן בцеփוץ קולם של תינוקות של בית
רben, של חורה אל סדר החינוך הבריא והנורמלי בארץ חינו, ושהחרור על הגיים מעל
צווארנו, מדרגה לדרגה, מתוך המהלך של שלילת עלבונה של תורה, ורוממות ערכה של תורה.
זהו שליחותנו מזו ועד הנה שזכינו שהוגאים לא ישלו עליינו כא. תורה שבכתב מתגליה
ב תורה שבعلפה, תורה שבעלפה מתגליה בתורה שבכתב והכל אחד. מתוך שכינה שרואה
בתוכנו, מתוך אמונה שלמה, נזכה ליותר ויותר בבודה של תורה, רוממות של תורה, ונזכה בכל
הדברים הנראים כחילול השם יהיו לקידוש השם, – "זונדקשתי בתוך בני ישראל"⁴⁶, לקידוש
השם בגודל שבקדושים שמו הגודל הנקרא עליינו ועל עירך ועל עמר.

14. לעסוק בדברי תורה

הביטוי "לעסוק בדברי תורה" מדגיש שלא לקרוא דברי תורה באופן שטхи, אלא יש
להתעסק בהם³³ בדרך תלמיד-חכמים שمبرורים הלכות. ה'חפץ חיים' כתב גם הלכות בית-
המקדש³⁴, כדי שగורי תלמיד-חכמים יעסקו גם בחקלים אלה של תורה. יש לו על ספרו
הסכנות של תלמיד-חכמים, ויתור מכל, הסכמה בארכיות גודלה מהגאון אדרת³⁵, בה הוא
מזכיר את מאמר חז"ל: "אלו תלמידי הכהנים בהלכות עבודה, מעלה עליהם הכתוב
כאילו נבנה המקדש בימים", אך ורק לומר 'העוסקין' ולא 'הולומדים' או 'הקוראים' אלא
בגיגעה ובעמל להעלות הלכה על מתכוונת, כמו שכתב הט"ז באורה חיים ריש סימן מו במא
שיםדו לנו צוזל בברכת התורה 'לעסוק בדברי תורה'. משפט זה האחרון הוא מזכיר בסוף אבא
הרב זכר צדייק לברכה: "זיפה העירני כ' הגאון הנודע לתהלה, מוח' אברהם יצחק הכהן נ'י",
॥ הגאנד"ק בויסק³⁶. גם ככל' חתנו הוא מתבטה מתוך כבוד התורה. יש בחינה שכבוד התורה
הוא יותר מלימוד תורה: דבקות וקשר ל תורה.